

Ю. М. Гальчинська,
к. е. н., доцент кафедри маркетингу та міжнародної торгівлі,
Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

DOI: 10.32702/2306-6814.2019.7.64

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ БІОЕНЕРГЕТИКИ

Ju. Galchynska,
Ph.D., Associate Professor, Department of Marketing and International Trade,
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kiev

IMPROVEMENT OF GOVERNMENT REGULATION OF BIOENERGY MARKET

Державне регулювання будь-якого ринку є засобом забезпечення рівноваги економіки країни в цілому та сталого розвитку окремих галузей і територій. В статті розглянуто тему удосконалення механізму державного регулювання ринку біоенергетики, який на сьогодні потребує формування нових цілей та реалізації завдань відповідно до світових вимог. Оскільки державне регулювання діяльності суб'єктів економічної діяльності, що здійснюють виробництво біогазу має специфічний характер, виникає необхідність розробки дієвого механізму управління виробництвом альтернативних джерел енергії та видів палива. Визначено суб'єкти державного регулювання ринку біоенергетичних ресурсів та обґрунтовано елементи впливу на суб'єкти економічної діяльності на ринку біоенергетики шляхом розширення повноважень органів державної влади через прийняття обов'язкових до виконання нормативно-правових актів.

State regulation of any market is a means of balancing the economy of the country as a whole and the sustainable development of individual industries and territories. There is no state (and regional) strategy for the development of alternative energy, not systematic introduction of measures to promote alternative forms of energy generation at the regional and national levels. Implementation of measures aimed at forming a conscious attitude towards the need to increase energy efficiency, development and use of renewable energy sources and alternative fuels in the society requires a clear state strategy for industry development in the long term. In Ukraine, the system of state regulation of the biofuel segment of the fuel and energy complex is formed in the process of dynamic transformations that have taken place in recent years in the economy.

Today, none of the approved alternative energy development programs as one of the priority segments of the fuel and energy complex of Ukraine is not fully implemented. At the legislative level, there is an inconsistency in actions to implement state functions in the development of bioenergy. The state policy on bioenergy development should be realized through tax, credit, pricing instruments, investment climate formation and development of biofuel market. In the article the theme of improvement of the mechanism of state regulation of the bioenergy market is considered, which today requires the formation of new goals and tasks realization in accordance with world requirements. Since state regulation of the activities of economic entities engaged in the production of biogas has a specific character, it is necessary to develop an effective mechanism for managing the production of alternative sources of energy and fuels. The subjects of state regulation of bioenergy resources market are determined and the elements of influence on subjects of economic activity on the bioenergetics market are substantiated by expanding the powers of state authorities through the adoption of mandatory legal acts.

*Ключові слова: державне регулювання, закони, ринок, механізм, біоенергетика.
Key words: overnment regulation, laws, market, mechanism, bioenergy.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Механізм державного регулювання ринку біоенергетики є складною системою взаємопов'язаних елементів, що впливають на його стан та розвиток. Сутність механізму державного регулювання ринку біоенергетики та перспективи його вдосконалення слід визначати через призму основних елементів, з яких він складається.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДЖЕРЕЛ І ПУБЛІКАЦІЙ

Значний внесок у розвиток теоретико-методологічних аспектів державного регулювання ринку біоенерге-

тики, зробили вітчизняні та зарубіжні вчені, серед яких: Г. Гелетуша, Т. Желєзна, М. Талавиря, О. Макаруч, В. Савчук, В. Месель-Веселяк, В.Ф. Резцов, Т. Джохансон, А. Конеченков, В. Гавриш, М. Нілсон, Г. Калетнік, В. Потапенко, А. Прокіп, В. Дубровін та ін. Проте, незважаючи на значну кількість публікацій із даної проблематики, кількість дискусійних питань не зменшується, особливо в частині удосконалення державного регулювання.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Державне регулювання як поняття та явище є сукупністю заходів і встановлених процедур, за допомогою

яких держава впливає на економічні процеси, створюючи умови для ефективного функціонування економіки та ринку біоенергетики, зокрема. Державне регулювання економіки в умовах ринкового господарства є системою типових заходів законодавчого, виконавчого та контрольного характеру, здійснюваних державними органами та громадськими організаціями з метою стабілізації та пристосування існуючої соціально-економічної системи до змінних умов [2]. Заходи законодавчого, виконавчого та контрольного характеру дійсно можна вважати основними елементами державного регулювання ринку біоенергетики, адже саме за їх допомогою держава здійснює вплив на економічні процеси — через реалізацію повноважень органів державної влади у сфері біоенергетики та правове регулювання економічних відносин, що складаються на ринку біоенергетики.

Отже, механізм державного регулювання ринку біоенергетики слід розуміти як спосіб впливу держави на суб'єктів економічної діяльності на ринку біоенергетики, що здійснюється за допомогою законодавчо визначених заходів і процедур, дотримання яких контролюється органами державної влади з метою досягнення ефективного функціонування ринку біоенергетики. Виходячи із зазначеного визначення, механізм державного регулювання ринку біоенергетики слід досліджувати з точки зору таких його основних елементів:

1) суб'єкта регулювання (яким є держава) та об'єктів регулювання (якими є суб'єкти економічної діяльності на ринку біоенергетики — підприємства та вся галузь біоенергетики в цілому);

2) способу регулювання, а саме системи правового регулювання ринку біоенергетики.

Основним суб'єктом механізму державного регулювання ринку біоенергетики є держава. Держава здійснює свої функції через органи державної влади. Відповідно до Конституції України [3], основного Закону України, що має найвищу юридичну силу, органи державної влади, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. Таким чином, держава як один із елементів державного регулювання ринку біоенергетики здійснює вплив на нього через реалізацію повноважень органів державної влади.

Органи державної влади, що регулюють ринок біоенергетики, залежно від основних функцій, що вони виконують під час здійснення такого регулювання, слід поділити на дві основні групи — органи державної влади загальної компетенції та органи державної влади спеціальної компетенції. До першої групи належать:

1. Верховна Рада України, що є єдиним органом законодавчої влади в Україні, до повноважень якої належать прийняття законів, визначення засад внутрішньої політики, затвердження загальнодержавних програм економічного розвитку, у тому числі у сфері біоенергетики. Зокрема, Верховною Радою України було прийнято основні спеціальні закони, що регулюють ринок біоенергетики — Закон України "Про альтернативні джерела енергії" [4], Закон України "Про альтернативні види палива" [5] та інші.

2. Кабінет Міністрів України та міністерства, інші центральні органи виконавчої влади. Кабінет Міністрів України є вищим органом у системі органів виконавчої

влади, забезпечує економічну самостійність України, здійснення внутрішньої і зовнішньої політики держави, прийняття підзаконних нормативно-правових актів, що регулюють ринок біоенергетики. Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, що визначають пріоритетні напрями розвитку державної політики у різних галузях (Міністерство економіки, Міністерство фінансів, Міністерство доходів і зборів та інші), здійснюють опосередкований вплив на ринок біоенергетики через загальне формування державної політики.

До другої групи — органів державної влади спеціальної компетенції — належать органи державної влади, що мають специфічні повноваження у сфері регулювання ринку біоенергетики, серед них:

1. Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України (Мінрегіон), яке забезпечує формування та реалізує державну політику не лише у сфері будівництва, житлово-комунального господарства, а також у сфері ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів, енергозбереження, відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива. Зокрема, в Україні поступово збільшується обсяг використання біомаси для виробництва теплової енергії, що споживається у житлово-комунальному секторі, який регулюється Мінрегіоном. Так, частка біопалива у виробництві теплової енергії у 2016 році становила 6,2%, а у 2017 році, за попередніми оцінками, — близько 8% [6].

2. Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України (Держенергоефективності) є центральним органом виконавчої влади, який безпосередньо реалізує державну політику у сфері ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів, енергозбереження, відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива.

Держенергоефективності має найбільш спеціальні повноваження у сфері державного регулювання ринку біоенергетики, порівняно з іншими органами державної влади. Основним завданням Держенергоефективності, серед інших, є забезпечення збільшення частки відновлюваних джерел енергії (в тому числі, біоенергетики) та альтернативних видів палива в енергетичному балансі України. Держенергоефективності також реалізує державно-приватне партнерство у сфері відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива, бере участь у розробленні критеріїв сталості для рідкого та газоподібного палива, що виробляється з біомаси, розробляє технічні вимоги до виробництва і використання біопалив та біорідин із скороченням обсягів викидів парникових газів, бере участь, у налагодженні співробітництва України з Європейським Союзом, зокрема щодо виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їх державами-членами, з іншої сторони, у сфері ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів, енергозбереження, відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива, провадить інформаційну діяльність з популяризації економічних, екологічних і соціальних переваг ефективного використання відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива, розробляє пропозиції щодо впровадження механізмів

му стимулювання ефективного використання відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива і здійснення моніторингу їх застосування.

3. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП), здійснює регулювання, моніторинг і контроль за діяльністю суб'єктів господарювання у сферах енергетики та комунальних послуг. Повноваження НКРЕКП поширюються на суб'єктів ринку біоенергетики в частині ліцензування виробників електричної та теплової енергії, що при виробництві енергії використовують альтернативні джерела енергії (в тому числі біомасу або біогаз), а також під час встановлення "зелених" тарифів на електричну енергію, вироблену з використанням біомаси чи біогазу, та тарифів на теплову енергію, вироблену на теплоцентралях, теплоелектростанціях, когенераційних установках з використанням альтернативних джерел енергії.

Удосконалення такого елементу механізму державного регулювання ринку біоенергетики як суб'єкт регулювання можливий через розширення повноважень деяких органів державної влади. Органи державної влади впливають на об'єктів регулювання, як правило, через прийняття обов'язкових до виконання нормативно-правових актів, або через реалізацію контролюючих повноважень. Відповідно до Положення про Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України [7], Держенергоефективності має повноваження узагальнювати практику застосування законодавства з питань, що належать до його компетенції, розробляти пропозиції щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України, Кабінету Міністрів України та Мінрегіону і в установленому порядку подавати їх Віце-прем'єр-міністрів України — Міністрам регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства. Взагалі вся діяльність Держенергоефективності спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Віце-прем'єр-міністра України — Міністра регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства. Відтак, Держенергоефективності не має права приймати обов'язкові для виконання нормативно-правові акти. Накази організаційно-розпорядчого характеру, яке воно видає, не поширюються на всіх суб'єктів економічних відносин на ринку біоенергетики, а лише на окремих (щодо яких прийнято конкретне рішення). У зв'язку з цим, міжнародна організація, Секретаріат енергетичної Хартії, членом якої є Україна, рекомендує уряду України підвищити статус Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження України та визначити його в якості окремої структурної одиниці в уряді [8]. Це пов'язано з тим, що подібні агентства існують у багатьох європейських державах, наприклад, Агентство з відновлюваних ресурсів у Німеччині, Енергетичне агентство в Австрії, та всі вони є державними органами із самостійним статусом. У разі визнання Держенергоефективності органом зі спеціальним статусом, воно матиме більше повноважень у сфері державного регулювання ринку біоенергетики.

Об'єктами державного регулювання ринку біоенергетики є суб'єкти економічної діяльності, що здійснюють виробництво біомаси, біопалива, а також суб'єкти, що виробляють електричну та/або теплову енергію з

використанням біомаси або біопалива. Відповідно до ст. 1 Закону України "Про альтернативні види палива" біопаливо — це тверде, рідке та газове паливо, виготовлене з біологічно відновлювальної сировини (біомаси), яке може використовуватися як паливо або компонент інших видів палива. У свою чергу, біомаса — це невикопна біологічно відновлювана речовина органічного походження, здатна до біологічного розкладу, у вигляді продуктів, відходів та залишків лісового та сільськогосподарства (рослинництва і тваринництва), рибного господарства і технологічно пов'язаних з ними галузей промисловості, а також складова промислових або побутових відходів, здатна до біологічного розкладу. Отже, на ринку біоенергетики суб'єкти економічної діяльності здійснюють виробництво різних товарів (видів біопалива), а їх діяльність характеризується спеціальним режимом державного регулювання. Зокрема виробництво твердого біопалива з продуктів, відходів та залишків лісового господарства, а саме деревної тріски, гранул, брикетів, деревного вугілля, вуглистої речовини та інших видів твердого біопалива, як правило, здійснюється державними або комунальними лісовими господарствами, деревообробними підприємствами, а також підприємствами, що купують у них необхідну деревну сировину і виробляють тверде біопаливо на власних виробничих потужностях. Відповідно до Закону України "Про ліцензування видів господарської діяльності" [9], ліцензування — це засіб державного регулювання провадження видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, спрямований на забезпечення реалізації єдиної державної політики у сфері ліцензування, захист економічних і соціальних інтересів держави, суспільства та окремих споживачів. Діяльність з виробництва твердого біопалива, не підлягає ліцензуванню, отже, виробництво тріски, гранул і брикетів із деревної сировини, може здійснюватися без ліцензії. Однак діяльність державних та комунальних лісових господарств є специфічною, адже вони утворюються у формі державних або комунальних підприємств на базі відокремленого державного або комунального майна. Крім того, їх діяльність регулюється лісовим законодавством, зокрема, для отримання сировини для виробництва твердого біопалива, вони зобов'язані мати затверджену розрахункову лісосіку, отримати лісорубний квиток, здійснювати очищення місць рубок способами, що передбачені законодавством [10]. Виробництво твердого біопалива з продуктів, відходів та залишків сільськогосподарства, зокрема виробництво гранул, брикет, тюків із сільськогосподарської сировини також не підлягає ліцензуванню, і здійснюється, як правило, приватними сільськогосподарськими виробниками для отримання додаткового доходу та регулюється державою як звичайна господарська діяльність сільськогосподарських виробників.

Щодо виробництва рідкого біопалива, то відповідно до ст. 1 Закону України "Про альтернативні види палива", рідке паливо з біомаси — це біопаливо дизельне, біоетанол, біобутанол, чиста олія та інші синтетичні палива, виготовлені з біомаси. Закон України "Про ліцензування видів господарської діяльності" серед видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, не передбачає ліцензування діяльності з ви-

робництва рідкого біопалива. Однак відповідно до ч. 8 ст. 8 Закону України "Про альтернативні види палива", виробництво біоетанолу здійснюється суб'єктами господарювання за наявності відповідної ліцензії. Згідно ч. 2 ст. 2 Закону України "Про ліцензування видів господарської діяльності", його дія не поширюється на порядок видачі, переоформлення та анулювання ліцензій на здійснення виробництва і торгівлі спиртом етиловим, коньячним і плодovým, алкогольними напоями та тютюновими виробами, що здійснюється відповідно до Закону України "Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів" [11]. Відповідно до ст. 1 зазначеного Закону, біоетанолом є спирт етиловий зневоджений, виготовлений з біомаси або із спирту етилового-сирцю для використання як біопалива. Ч. 1 ст. 2 цього ж Закону передбачає, що виробництво спирту етилового (у тому числі як лікарського засобу) може здійснюватися лише на державних підприємствах, а біоетанолу — на підприємствах усіх форм власності за наявності у них ліцензій. Отже, діяльність з виробництва рідкого біопалива не підлягає ліцензуванню, окрім діяльності з виробництва біоетанолу, яка ліцензується відповідно до Закону України "Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів".

З червня 2015 року перелік суб'єктів, що можуть здійснювати виробництво біоетанолу, було розширено. З цієї дати набула чинності Постанова Кабінету Міністрів України від 20 травня 2015 року № 319 "Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 5 грудня 2007 року № 1375" [12], якою було виключено перелік державних спиртових заводів, що мали право на виробництво біоетанолу. За попередньою редакцією Закону України "Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів" від 19 грудня 1995 року, перелік підприємств, що мали право виробляти біоетанол, затверджувався Кабінетом Міністрів України, зокрема, він був затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 5 грудня 2007 року № 1375 "Про затвердження переліків підприємств з усіма стадіями технологічного процесу з виготовлення нафтопродуктів, що мають право виробляти бензини моторні сумішеві із вмістом етил-трет-бутилового ефіру або з добавками на основі біоетанолу, та державних спиртових заводів, що мають право на виробництво біоетанолу" [13]. Перелік передбачав 12 державних підприємств, що мали виключне право виробляти біоетанол. Однак на сьогодні виробництво біоетанолу здійснюється на підприємствах усіх форм власності, за умови наявності у них ліцензії, що свідчить про певну дерегуляцію з боку держави на ринку рідкого біопалива.

До рідкого біопалива, що характеризується особливостями державного регулювання його виробництва, належить біодизель. Відповідно до ст. 1 Закону України "Про альтернативні види палива", біодизельне паливо — це метилові та/або етилові етери вищих органічних кислот, отриманих з рослинних олій або тваринних жирів, що використовуються як біопаливо або біокомпонент. Згідно з даними Національного плану дій з

відновлюваної енергетики на період до 2020 року [14], в Україні сьогодні виробництво біодизеля в промислових масштабах відсутнє. За різними даними обсяги виробництва біодизельного палива становлять близько 20 тис. т. на рік (що виробляється переважно фермерами на малопотужному устаткуванні та для власних потреб). За даними Аграрного страхового Пулу, за останні 3 роки посівні площі під озимим ріпаком в Україні істотно знизилися [15], однак, незважаючи на це, насіння ріпаку активно експортується. Це пов'язано з тим, що держава не забезпечує стимулююче регулювання для виробників біодизелю, хоча і з 2006 року в Україні діяла Програма розвитку виробництва дизельного біопалива, що затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 22 грудня 2006 року [16]. Програмою передбачалося, що в Україні у 2010 році повинно вироблятися та споживатися не менш як 520 тис. т. усіх видів біопалива. Метою Програми стало підвищення рівня екологічної та енергетичної безпеки України, зменшення залежності національної економіки від імпорту нафтопродуктів, забезпечення аграрного сектору економіки та транспортної галузі дизельним біопаливом.

Програмою передбачалася перспектива розвитку ріпаківництва, зокрема створення регіональних зон концентрованого вирощування озимого і ярого ріпаку площею від 50 до 70 тис. гектарів та технічної бази з виробництва дизельного біопалива, а також збільшення площі посівів ріпаку до 10 відсотків загальної площі ріллі в Україні і переробка 75 відсотків вирощеного врожаю на дизельне біопаливо, що передбачало розв'язання проблеми стабільного постачання енергоресурсів аграрному секторові економіки з використання власного відновлювального джерела.

Програмою передбачалося будівництво до 2010 року не менш як 20 заводів продуктивністю від 5 тис. до 100 тис. тонн і загальною потужністю не менш як 623 тис. тон біопалива, а також проведення фундаментальних наукових досліджень з розвитку виробництва дизельного біопалива; розроблення нормативних документів з питань виробництва та використання дизельного біопалива з урахуванням вимог законодавства ЄС; стимулювання інвестиційної діяльності у галузі виробництва дизельного біопалива та забезпечення його сировиною.

Виконання Програми у повному обсязі передбачало доведення виробництва дизельного біопалива до 623 тис. т на рік, а також отримання додаткових надходжень до державного бюджету від сплати податку на додану вартість за реалізацію такої кількості дизельного біопалива, а також інших податків до державного та місцевого бюджетів. Однак, як свідчать показники Національного плану дій з відновлюваної енергетики на період до 2020 року, програма фактично не була виконана в частині нарощування виробництва біодизельного пального. Причинами цього стало те, що вона була розроблена без урахування реальних ринкових умов, в яких діють аграрні товаровиробники, адже фактично пряма державна підтримка для будівництва заводів не надавалася, хоча сама Програма визначала, що будівництво одного заводу передбачає 170 млн євро інвестицій.

Крім того, очікувані результати Програми, були не обґрунтованими, адже фактично за 4 роки, а саме до 2010 року планувалося довести частку біодизеля в

споживанні дизельного палива для проведення сільськогосподарських робіт до 33%, що становить більше 10% від загального споживання дизельного пального в Україні. При цьому, як зазначають експерти, держави-члени ЄС, які мають систему підтримки виробництва і споживання біопалива і розвинуту біодизельну індустрію, до 2010 року планували довести частку біопалива у загальному споживанні до рівня 5,75%, а подолання планки в 10% планується аж у 2020 році [17].

Державне регулювання діяльності суб'єктів економічної діяльності, що здійснюють виробництво біогазу, також має специфічний характер. Відповідно до ст. 1 Закону України "Про альтернативні види палива", біогаз — це газ, отриманий з біомаси, що використовується як паливо. Розпорядженням Кабінету Міністрів України № 217-р від 12 лютого 2009 року "Питання організації виробництва та використання біогазу" [18] передбачалося проведення ряду заходів, спрямованих на розвиток виробництва біогазу. Зокрема було заплановано на базі одного з адміністративних районів, що має необхідний ресурсний потенціал, провести експеримент з реалізації пілотного проекту виробництва біогазу для заміщення використання природного газу підприємствами та організаціями бюджетної сфери та житлово-комунального господарства із залученням коштів державного та місцевих бюджетів. Крім того, на основі вивчення реального попиту на обладнання для виробництва і використання біогазу передбачалося проведення заходів до забезпечення в стислі строки його виготовлення на вітчизняних підприємствах, а також підготовка пропозицій щодо істотного спрощення дозвільної системи при проектуванні та будівництві об'єктів з виробництва альтернативних видів палива і використання відновлюваних джерел енергії.

Однак, незважаючи на "стимулююче" регулювання зазначеного Розпорядження Кабінету Міністрів України, станом на 31 грудня 2017 року в Україні введено в експлуатацію лише 21 електростанція на біогазі загальною потужністю 34 МВт [19]. Діяльність суб'єктів господарювання з виробництва біогазу гальмується відсутністю державних стандартів, які встановлюють вимоги до його виробництва. Зокрема, в Україні діють лише: 1) ДСТУ 4516:2006. "Енергоощадність. Поновлювані джерела енергії. Установки біогазові. Загальні технічні вимоги", 2) ДСТУ 7014:2009. "Установки біогазові присадибні. Загальні технічні вимоги", 3) ДСТУ 7509:2014. "Національний стандарт України. Газоподібне паливо. Біогаз. Методи відбирання проб", 4) ДСТУ 7721:2015 "Газоподібне паливо. Біогаз. Технічні вимоги та методи контролювання". Крім того, чинні державні будівельні норми регулюють лише порядок будівництва біогазових установок, що використовують тверді побутові відходи для виробництва біогазу — ДБН В.2.4-2-2005. "Полігони твердих побутових відходів. Основи проектування", а також ГБН В.2.2-35077234-001:2011. "Підприємства сортування та перероблення твердих побутових відходів. Вимоги до технологічного проектування". Як зазначають експерти, це призводить до того, що власники проектів з будівництва біогазових установок і проектні організації стикаються з необхідністю випускати Технічні умови під кожну впроваджувану біогазову установку, а державні органи у сфері регулювання будівництва, об'єктивно не

маючи нормативної бази для оцінки таких проектів, змушені суб'єктивно підходити до видачі дозволів на будівництво [20]. Відповідно, удосконалення державного регулювання діяльності суб'єктів економічної діяльності, що здійснюють виробництво біогазу, можливе через прийняття державних стандартів, які б встановлювали обов'язкові вимоги до виробництва біогазу, а також державні будівельні норми, що регулюють будівництво біогазових установок.

ВИСНОВКИ

Отже, формування чіткого механізму державного регулювання ринку біоенергетики за допомогою сучасних інструментів, методів та системи правового регулювання дозволить досягти ефективного функціонування ринку біоенергетики. Проте державне регулювання ринку здійснюється в основному за допомогою системи законів та підзаконних нормативно-правових актів.

Література:

1. Економічна енциклопедія: у 3 т. / Відп. ред. С.В. Мочерний. — К.: Академія, 2001. — Т. 2. — С. 355—372.
2. Приходько В.П. Механізм державного регулювання та управління економічною безпекою. Журнал "Інвестиції: практика та досвід", № 15, 2013 р. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/15_2013/3.pdf
3. Конституція України № 254к/96-ВР від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
4. Закон України "Про альтернативні джерела енергії" № 555-IV від 20 лютого 2003 року // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 24. — Ст. 155.
5. Закон України "Про альтернативні види палива" № 1391-XIV від 14 січня 2000 року // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 12. — Ст. 94.
6. Домбровський О., Савчук С., Корсакайте Д., Гелетуха Г. Що може зробити біоенергетика для подолання газових криз. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2018/03/27/635394/>
7. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України" № 676 від 26 листопада 2014 року // Урядовий кур'єр. — 2014. — № 235.
8. Офіційний сайт Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження України. URL: http://saee.gov.ua/documents/Ukraine_EE_2013_RUS.pdf.
9. Закон України "Про ліцензування видів господарської діяльності" № 222-VIII від 2 березня 2015 року // Відомості Верховної Ради України. — 2015. — № 23. — Ст. 158.
10. Гелетуха Г.Г., Желєзна Т.А. Створення конкурентного ринку біопалив в Україні. Аналітична записка БАУ №18. 2017 // Офіційний сайт Біоенергетичної асоціації України. URL: <http://uabio.org/img/files/docs/position-paper-uabio-18-ua.pdf>
11. Закон України "Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів" № 481/95-ВР від 19 грудня 1995 року // Відомості Верховної Ради України. — 1995. — № 46. — Ст. 345.

12. Постанова Кабінету Міністрів України "Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 5 грудня 2007 року № 1375" № 319 від 20 травня 2015 року // Офіційний вісник України. — 2015. — № 42. — Ст. 1313.

13. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження переліків підприємств з усіма стадіями технологічного процесу з виготовлення нафтопродуктів, що мають право виробляти бензини моторні сумішеві із вмістом етил-трет-бутилового ефіру або з добавками на основі біоетанолу, та державних спиртових заводів, що мають право на виробництво біоетанолу" № 1375 від 5 грудня 2007 року // Офіційний вісник України. — 2007. — № 93. — Ст. 3402.

14. Розпорядження Кабінету Міністрів України "Про затвердження Національного плану дій з відновлювальної енергетики на період до 2020 року" №902-р від 1 жовтня 2014 року // Офіційний вісник України. — 2014. — № 81. — Ст. 2298.

15. Офіційний сайт Аграрного страхового Пулу. URL: <http://uaip.com.ua/2016/russkijj-posevnyue-ploshhadi-pod-ozimym-r/>

16. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Програми розвитку виробництва дизельного біопалива" № 1774 від 22 грудня 2006 року // Офіційний вісник України. — 2007. — № 52. — Ст. 3497.

17. Малашенко Є.В., Хринюк О.С. Проблеми державного регулювання розвитку біодизельного виробництва в Україні. URL: <http://www.essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/12404/1/6.doc>

18. Розпорядження Кабінету Міністрів України "Питання організації виробництва та використання біогазу" № 217-р від 12 лютого 2009 року // Урядовий кур'єр. — 2009. — № 46.

19. Офіційний сайт Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження України. URL: <http://saee.gov.ua/sites/default/files/IV%202017.pdf>

20. Офіційний сайт Біоенергетичної асоціації України. URL: <http://www.uabio.org/img/files/docs/position-paper-uabio-4-ua.pdf>

References:

1. Mochernyj, S.V. (2001), *Ekonomichna entsyklopediia [Economic Encyclopedia]*, Akademiia, Kyiv, Ukraine.

2. Prykhod'ko, V.P. (2013), "The mechanism of state regulation and management of economic security", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 15, available at: http://www.investplan.com.ua/pdf/15_2013/3.pdf (Accessed 15 March 2019).

3. Verkhovna Rada of Ukraine (1996), "The Constitution of Ukraine", *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, vol. 30.

4. Verkhovna Rada of Ukraine (2003), The Law of Ukraine "About alternative sources of energy", *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, vol. 24.

5. Verkhovna Rada of Ukraine (2000), The Law of Ukraine "About alternative fuels", *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, vol. 12.

6. Dombrovs'kyj, O. Savchuk, S. Korsakajte, D. and Heletukha, H. (2018), "What bioenergy can do to overcome gas crises", available at: <https://www.epravda.com.ua/publications/2018/03/27/635394/> (Accessed 15 March 2019).

7. Cabinet of Ministers of Ukraine (2014), Resolution "On Approval of the Regulation on the State Agency for Energy Efficiency and Energy Conservation of Ukraine", *Uriadovyj kur'ier*, vol. 235.

8. State Agency on Energy Efficiency and Energy Saving of Ukraine (2013), "In-depth review of policies and programs of Ukraine in the field of energy efficiency", available at: http://saee.gov.ua/documents/Ukraine_EE_2013_RUS.pdf (Accessed 20 March 2019).

9. Verkhovna Rada of Ukraine (2015), The Law of Ukraine "On licensing of types of economic activity", *Vidomos Heletukha, H.H. and Zheliezna, T.A.* (2017), "Creation of a competitive biofuel market in Ukraine. Analytical note", available at: <http://uabio.org/img/files/docs/position-paper-uabio-18-ua.pdf> (Accessed 15 March 2019).

11. Verkhovna Rada of Ukraine (1995), The Law of Ukraine "On state regulation of production and circulation of ethyl alcohol, cognac and fruit, alcoholic beverages and tobacco products", *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, vol. 46.

12. Cabinet of Ministers of Ukraine (2015), Resolution "On Amendments to the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of December 5, 2007 No. 1375", *Ofitsijnyj visnyk Ukrainy*, vol. 42.

13. Cabinet of Ministers of Ukraine (2007), Resolution "On approval of lists of enterprises with all stages of the technological process for the manufacture of petroleum products, which have the right to produce gasoline motor blends with the content of ethyl-t-butyl ether or with additives on the basis of bioethanol, and state spirits factories entitled to produce bioethanol", *Ofitsijnyj visnyk Ukrainy*, vol. 93.

14. Cabinet of Ministers of Ukraine (2014), Order "On Approval of the National Action Plan for Renewable Energy for the period up to 2020", *Ofitsijnyj visnyk Ukrainy*, vol. 81.

15. Agrarian Insurance Pool (2016), available at: <http://uaip.com.ua/2016/russkijj-posevnyue-ploshhadi-pod-ozimym-r/> (Accessed 20 March 2019).

16. Cabinet of Ministers of Ukraine (2007), Resolution "On Approval of the Program for the Development of Diesel Biofuel Production", *Ofitsijnyj visnyk Ukrainy*, vol. 52.

17. Malashenko, Ye.V. and Khryniuk, O.S. (2010), "Problems of state regulation of development of biodiesel production in Ukraine", available at: <http://www.essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/12404/1/6.doc> (Accessed 20 March 2019).

18. Cabinet of Ministers of Ukraine (2009), Order "Issues of the organization of production and use of biogas", *Uriadovyj kur'ier*, vol. 46.

19. State Agency on Energy Efficiency and Energy Saving of Ukraine (2017), "Information on capacity and volumes of electricity production by renewable energy companies, which have a "green" tariff", available at: <http://saee.gov.ua/sites/default/files/IV%202017.pdf> (Accessed 20 March 2019).

20. Heletukha, H.H. Kucheruk, P.P. and Matveiev, Yu.B. (2013), "Prospects for production and use of biogas in Ukraine", available at: <http://www.uabio.org/img/files/docs/position-paper-uabio-4-ua.pdf> (Accessed 20 March 2019).

Стаття надійшла до редакції 25.03.2019 р.